

Magdalena Łomzik (<https://orcid.org/0000-0001-7125-5922>)

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

(Nie)przestrzeganie zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego a zwrotne tłumaczenie poświadczone

1. Wprowadzenie

Do sporządzania tłumaczenia poświadczonego, zwanego również uwierzytelnionym, uprawnieni są tłumacze przysięgli i konsul. Ze względu na wymogi stawiane kandydatom na tłumaczy przysięgłych i ciężącą na nich odpowiedzialność zawodową tłumaczenie poświadczone traktowane jest jako szczególny rodzaj tłumaczenia specjalistycznego, którego cechuje wyjątkowa wierność. Zgodnie z Ustawą z dnia 25 listopada 2004 o zawodzie tłumacza przysięgłego¹ tłumaczenie poświadczone musi zawierać informację o rodzaju wykonanej czynności (tłumaczenie/sprawdzenie i poświadczenie tłumaczenia, poświadczenie odpisu) i formie dokumentu przedłożonego do tłumaczenia (oryginał czy odpis), podpis tłumacza, numer pozycji, pod którą tłumaczenie zostało wpisane do repertorium. Tłumaczenie w formie papierowej poświadczane jest przy pomocy odcisku pieczęci tłumacza przysięgłego i jego podpisu, natomiast poświadczenie w formie elektronicznej następuje przy pomocy podpisu kwalifikowanego.² Mirosław Moczulski³ podaje typową makrostrukturę tłumaczenia poświadczonego, która powstała w oparciu o zalecenia branżowe. Zgodnie z nią można wyróżnić następujące elementy tłumaczenia poświadczonego:

- wizytówka tłumacza (imię i nazwisko, adres, dane teled adresowe) umieszczona na początku lub na końcu dokumentu,
- rama formalnoprawna rozpoczynająca się od nagłówka i kończąca się na formule poświadczającej,
- treść tłumaczenia w ramie formalnoprawnej,
- ewentualna linia pozioma oddzielająca treść tłumaczenia od formuły poświadczającej.⁴

¹ Dz.U. 2004 nr 273 poz. 2702 z późniejszymi zmianami.

² Odnośnie do obszernej definicji tłumaczenia poświadczonego zob. Kubacki Artur Dariusz. *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa 2012, s. 121–122.

³ Moczulski Mirosław. *Formuła poświadczająca stosowana przez tłumaczy przysięgłych w Polsce – praktyka i zalecenia a Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego*. (W:) *Lingua Legis* 24/2016, s. 27.

⁴ Odnośnie do formuły poświadczającej w językach obcych zob. Moczulski Mirosław. *Formuła poświadczająca w tłumaczeniu poświadczonym na język obcy w Polsce w świetle norm*. (W:) *Lingua Legis* 25/2017, s. 9–31.

Kodeks tłumacza przysięgłego stanowi, że „przedmiotem tłumaczenia poświadczanego przez tłumacza przysięgłego może być oryginał dokumentu urzędowego lub firmowego, poświadczony odpis dokumentu, jego tłumaczenie oraz dokument prywatny lub tekst niesygnowany, w tym kserokopia, wydruk skanu, faksu i innego zapisu elektronicznego, jak również zapis głosu utrwalonego na dowolnym głośniku”⁵. Bolesław Cieślík i in.⁶ są natomiast zdania, że przedmiotem tłumaczenia poświadczanego mogą być wszystkie rodzaje tekstu źródłowego, a więc nie tylko dokument urzędowy, ale również prywatny czy firmowy. Autorzy nie uściślili jednak, co rozumieją pod określeniem *tekst źródłowy*. W praktyce tłumacze przysięgli rzeczywiście najczęściej przygotowują tłumaczenia tekstów źródłowych, jednakże czasem zdarza się, że zleceniodawca nie posiada dokumentu źródłowego, lecz jedynie jego tłumaczenie poświadczane. W takim przypadku tłumacz musi ponownie przełożyć tłumaczenie poświadczane na język wyjściowy w celu odtworzenia treści pierwotnego dokumentu. Z tego typu zleceniem może zwrócić się do tłumaczy nie tylko klient indywidualny, lecz także np. sąd w przypadku spraw, które zostały przekazane do rozstrzygnięcia przez instytucję z innego kraju, a przesłana dokumentacja jest niekompletna. Proces polegający na przetłumaczeniu tekstu z dokumentu źródłowego oraz jego ponowne przełożenie na język wyjściowy przez innego tłumacza nazywany jest *tłumaczeniem zwrotnym*, inaczej *retranslacją* (ang. *back translation*). Retranslacja wykorzystywana jest głównie do sprawdzania poprawności tłumaczenia w zakresie krytyki translatorskiej, ale również do porównywania przekładu z oryginałem jako ćwiczenie gramatyczne i translatorskie dla adeptów zawodu. Poza tym pozwala ona ustalić różnice strukturalne między językami, a ponadto jest stosowana w badaniach międzykulturowych w celu ustalenia podobieństw i odmienności doświadczeń i odczuć zawartych w tekście.⁷ Termin *tłumaczenie zwrotne* (*retranslacja*) nie był dotychczas wykorzystywany w odniesieniu do przekładu tłumaczeń poświadczonych. Ze względu na ekonomię języka i chęć uniknięcia niewygodnych sformułowań, takich jak np. *tłumaczenie poświadczane tłumaczenia poświadczanego*, w niniejszym artykule stosuje się określenie *zwrotne tłumaczenie poświadczanego*. O zwrotnym tłumaczeniu poświadczonym mówimy, gdy do tłumaczenia przedłożone zostanie tłumaczenie poświadczane dokumentu źródłowego z języka wyjściowego na język docelowy (przykładowo z języka polskiego na język niemiecki), które zostało wykonane przez innego tłumacza, i tłumacz przysięgły sporządza jego tłumaczenie poświadczane z języka docelowego na język wyjściowy (czyli w naszym przypadku z języka niemieckiego na język polski). W przypadku zwrotnego tłumaczenia poświadczanego mamy do czynienia z innym celem niż przy tłumaczeniu zwrotnym wykorzystywanym do kontroli jakości przekładu. Albowiem celem zwrotnego tłumaczenia poświadczanego jest wierne przekazanie treści przedłożonego do przełożenia translatu w celu przywrócenia treści dokumentu

⁵ Kierzkowska Danuta. *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa 2011, s. 54.

⁶ Cieślík Bolesław, Danuta Kierzkowska, Anna Michalska, Dorota Staniszevska-Kowalak i Jacek Zieliński. *Tłumacz przysięgły, status prawny i zawodowy*. Warszawa 2018, s. 126.

⁷ Dąbska-Prokop Urszula. *Mała encyklopedia przekładoznawstwa*. Częstochowa 2000, s. 105–106.

źródłowego, a nie sprawdzenie zgodności przekładu z tekstem źródłowym. Jednakże sposób jego sporządzania jest taki sam, tzn. tłumaczenie zwrotne wykonywane jest przez innego tłumacza, niż tego, który przygotował tłumaczenie z tekstu źródłowego, i tłumacz dokonujący retranslacji nie zna tekstu źródłowego. W odróżnieniu od tłumaczenia zwrotnego wykonywanego w celu badania jakości przekładu w przypadku zwrotnego tłumaczenia poświadczonego tłumacz musi zmierzyć się z problemami, które wynikają nie tylko z cech tłumaczonego dokumentu, takich jak np. słownictwo specjalistyczne, oraz technik i strategii tłumaczeniowych, które zastosował tłumacz dokumentu źródłowego, lecz również z problemami związanymi z elementami tłumaczenia poświadczonego. Obowiązujące przepisy prawa nie definiują co prawda zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego, jednakże zostały one sformułowane przez Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS (PT TEPIS) i są stosowane przez wielu tłumaczy. W niniejszym artykule przedstawiono problemy występujące przy sporządzaniu zwrotnego tłumaczenia poświadczonego na przykładzie wybranych tekstów. W szczególności uwzględniono wpływ (nie)przestrzegania zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego na proces retranslacji, szukając odpowiedzi na pytanie, czy wszystkie zasady zawarte w *Kodeksie zawodowym tłumacza przysięgłego*⁸ ułatwiają pracę tłumacza sporządzającego zwrotne tłumaczenie poświadczone.

2. Zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego

Mimo iż zawód tłumacza przysięgłego należy do zawodów regulowanych, to jednak w Polsce zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego nie zostały ustawowo ustalone.⁹ PT TEPIS od wielu lat podejmuje próby ujednoczenia sposobu sporządzania tłumaczeń poświadczonych, o czym świadczy sformułowanie zasad etyki i praktyki zawodowej tłumacza przysięgłego. Zasady te zostały wydane po raz pierwszy jako *Vademecum tłumacza przysięgłego*¹⁰, a następnie były systematycznie uzupełniane i publikowane w formie kodeksów:

- *Kodeks tłumacza sądowego*¹¹,
- *Kodeks tłumacza przysięgłego*¹²,

⁸ TEPIS 2019. *Kodeks zawodowy tłumacz przysięgłego*. <https://tepis.org.pl/wp-content/uploads/Kodeks-zawodowy-t%C5%82umacza-przysie%C8%A8%C5%82ego.pdf> [dostęp 15.03.2022].

⁹ Odnośnie do wytycznych dotyczących sporządzania tłumaczenia poświadczonego autorstwa niemieckich i austriackich stowarzyszeń tłumaczy zob. np. a) Kubacki Artur Dariusz. *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa 2012, s. 126; b) Łomzik Magdalena. *Strategie i techniki przekładu niemieckojęzycznych nazw placówek medycznych w tłumaczeniu poświadczonym*. Kraków. 2020, s. 62; c) Sekuła Justyna. *Polskie i niemieckie wytyczne branżowe dotyczące sporządzania tłumaczeń poświadczonych w ujęciu kontrastywnym – implikacje praktyczne dla sporządzania tłumaczeń poświadczonych polskich i niemieckich wyroków sądowych*. (W:) *Comparative Legilinguistics*, Vol. 35/2018, s. 66–70.

¹⁰ Kierzkowska Danuta (red.). *Vademecum tłumacza przysięgłego*. Warszawa 1985.

¹¹ Kierzkowska Danuta (red.). *Kodeks tłumacza sądowego*. Warszawa 1991.

¹² Kierzkowska Danuta (red.). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa 2005.

- *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*¹³,
- *Kodeks zawodowy tłumacz przysięgłego*¹⁴.

W literaturze zasady opracowane przez PT TEPIS traktowane są w różny sposób: niektórzy naukowcy postrzegają je jedynie jako zbiór dobrych praktyk,¹⁵ inni natomiast zaliczają je do poradników¹⁶ czy norm¹⁷. Według Mirosława Moczulskiego¹⁸ ich rola uzależniona jest od grupy tłumaczy: dla członków TEPIS-u stanowią one normę, dla niezrzeszonych tylko zalecenie. Branżowe zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego odgrywają również znaczącą rolę w dydaktyce tłumaczenia specjalistycznego. Joanna Dybiec-Gajer¹⁹ jest zdania, że „KTP ma charakter preskryptywny, co w kontekście pełnienia przez niego roli przewodnika dla tłumacza przysięgłego, a także standaryzacji i normalizacji tłumaczeń poświadczonych jest ułatwieniem metodologicznym”. Przeprowadzone badania potwierdzają, że także tłumacze przysięgli w różny sposób postrzegają zasady opracowane przez PT TEPIS. W ankiecie przeprowadzonej przez Małgorzata Tryuk²⁰ tylko 16% respondentów podało, że stosuje zalecenia zawarte w *Kodeksie tłumacza sądowego*, pozostali ankietowani przyznali, że w swojej pracy kierują się własnymi zasadami postępowania, moralnymi i etycznymi czy Dekalogiem. W opinii tłumaczy języka francuskiego zalecenia zawarte w opracowaniach TEPIS-u (KTP i jego wcześniejsze wersje) stanowią najważniejszą normę²¹. Także badania autorstwa Agaty Wolarskiej i Edyty Kwiatkowskiej-Faryś²² potwierdziły duże znaczenie tych zaleceń w życiu zawodowym tłumaczy, gdyż prawie 80% ankietowanych tłumaczy przyznało, że postrzega kodeks jako normę środowiskową. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że zalecenia sformułowane przez PT TEPIS stanowią podstawę do opracowania własnych zasad

¹³ Kierzkowska Danuta (red.). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa 2011. (W dalszej części artykułu użyto skrótowca KTP).

¹⁴ TEPIS 2019, op.cit. (W dalszej części artykułu użyto skrótowca KZTP).

¹⁵ Np. Zieliński Lech. *Egzamin na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych*. (W:) *Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu*, 6/2011, s. 121.

¹⁶ Np. Solová Regina. *Norma i praktyka w przekładzie tekstów skonwencjonalizowanych. Na materiale tłumaczeń poświadczonych z języka polskiego na język francuski i z języka francuskiego na język polski*. Wrocław, s. 28.

¹⁷ Czyżewska Marta. *Norma a uzus w procesie profesjonalizacji tłumaczy przysięgłych*. (W:) A. Fimiak-Chwiłkowska, B. Walkiewicz, J. Woroch (red.). *Norma a uzus I. Z zagadnień przekładu specjalistycznego*. Poznań 2016, s. 80.

¹⁸ Moczulski Mirosław. *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*. (W:) *Lingua Legis* 26/2018, s. 28.

¹⁹ Dybiec Joanna. *W poszukiwaniu normy? Problematyka kształcenia tłumaczy przysięgłych a kodeks tłumacza*. (W:) *Rocznik Przekładoznawczy Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu* 3/4 2007, s. 267.

²⁰ Tryuk Małgorzata. *Przekład ustny środowiskowy*. Warszawa 2006, s. 43.

²¹ Solová Regina, op.cit, s. 226.

²² Wolarska Agata, Kwiatkowska-Faryś Edyta. *Norma a uzus w praktyce pisemnych tłumaczeń poświadczonych*. (W:) A. Fimiak-Chwiłkowska, B. Walkiewicz, J. Woroch (red.). *Norma a uzus I. Z zagadnień przekładu specjalistycznego*. Poznań 2016, s. 148.

przez poszczególnych tłumaczy. Przykładowo Karsten Dahlmanns i Artur Dariusz Kubacki²³ opierają się w dużej mierze na zaleceniach znanych z KTP, jednakże autorzy uzupełnili je o własne praktyki tłumaczeniowe, takie jak np. umieszczanie treści pieczętek i pieczęci w cudzysłowie. Natomiast obszerne badania Reginy Solovej²⁴ wykazały, że niektórzy tłumacze w sposób wybiórczy stosują zasady zawarte w KTP. Badaczka przeanalizowała 152 tłumaczenia poświadczone w parze językowej polski-francuski, wykonane przez 30 tłumaczy. Korpus obejmował tłumaczenia takich dokumentów jak dokumenty stanu cywilnego, świadectwa maturalne i dyplomy szkół wyższych, zaświadczenia o niekaralności, umowy o pracę oraz potwierdzenie nieopłacalności naprawy pojazdu. Tłumacze, którzy sporządzili te tłumaczenia we wszystkich rodzajach tekstów odzwierciedlili formę graficzną dokumentu, ale nie wszyscy zastosowali się do pozostałych zasad wynikających z KTP, takich jak

- podawanie wzmianek tłumacza w nawiasach kwadratowych,
- podawanie informacji o kolorze tuszu pieczętki/pieczęci oraz jej kształcie,
- stosowanie nazwy urzędowej kraju,
- wskazywanie na występowanie graficznych elementów w dokumencie źródłowym,
- pozostawienie nazw szkół i tytułów zawodowych w oryginalnym brzmieniu (w przykładzie świadectw maturalnych).

Także nie wszyscy tłumacze przysięgli języka niemieckiego zwracają uwagę na funkcję identyfikacyjną nazw własnych. Badania oparte na 33 tłumaczeniach poświadczonych w parze językowej polski-niemiecki, wykonanych przez 20 różnych tłumaczy przysięgłych, wykazały, że w przypadku nazw instytucji pełniących funkcję komunikacyjną (czyli występujących w danych teleadresowych) tylko 41,5% nazw zostało przytoczonych w tekście tłumaczenia w brzmieniu oryginalnym, tak jak to zaleca KTP. Zgodnie z KTP pozostałe nazwy instytucji należało pozostawić w brzmieniu oryginalnym i opatrzyć je tłumaczeniem w formie uwagi tłumacza. Zalecenie to zostało zastosowane zaledwie w przypadku 11% analizowanych nazw instytucji, aż 53% z nazw pozostawiono wyłącznie w formie tłumaczenia. Ponadto analiza wykazała niezgodny z KTP zapis uwag tłumacza, np. w nawiasach okrągłych czy ukośnikach²⁵.

Co ciekawe, mimo iż zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego zawarte w KZTP i jego wcześniejszych wersjach nie mają mocy prawnej, lecz jedynie stanowią zbiór zasad, do przestrzegania których zobowiązują się członkowie TEPIS-u, to jednak stanowią one podstawę do oceny znajomości formalnych zasad sporządzania tłumaczeń poświadczonych podczas egzaminu państwowego na tłumaczy

²³ Dahlmanns Karsten, Kubacki Artur Dariusz (2014). *Jak sporządzać tłumaczenia poświadczone dokumentów? Przekłady tekstów z „Wyboru polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych” z komentarzem/ Wie fertigt man beglaubigte Übersetzungen von Urkunden an? Kommentierte Übersetzungen zu den Texten aus der „Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen“*. Chrzanów.

²⁴ Solová Regina. *op.cit.*, s. 121.

²⁵ Łomzik Magdalena. *Nazwy instytucji w tłumaczeniu poświadczonym – w teorii i praktyce*. (W:) J. Lubocha-Kruglik, O. Małyś, G. Wilk (red.), *Przestrzenie przekładu. T. 3*. Katowice 2019, s. 276.

przysięgłych. Świadczy o tym m.in. opublikowanie KZTP na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce *Zasady wykonywania zawodu tłumacza*²⁶, podanie zasad opracowanych przez PT TEPIS jako podstawowej literatury do przygotowania do egzaminu na tłumacza przysięgłego²⁷. Także sposób oceniania prac egzaminacyjnych zgodnie z tymi zasadami²⁸ przemawia za traktowaniem ich jako obowiązującej normy. W związku z powyższym w niniejszym artykule jako zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego przyjmuje się zasady określone w aktualnie obowiązującej wersji kodeksu, tj. w KZTP.

3. Zwrotne tłumaczenie poświadczone a zasady sporządzania tłumaczeń poświadczonych

Analizę wpływu (nie)stosowania zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego na proces retranslacji tłumaczenia poświadczonego przeprowadziłam na podstawie tłumaczeń uwierzytelnionych z języka polskiego na język niemiecki, które zostały mi udostępnione przez sąd w celu wykonania zwrotnego tłumaczenia poświadczonego na język polski.

Korpus obejmuje:

- tłumaczenie poświadczone pięciu dokumentów medycznych (odpis historii choroby, usg szyi, rtg kręgosłupa, dwa zaświadczenia lekarskie), które zostały sporządzone przez jednego tłumacza (łącznie 6 stron),
- tłumaczenie poświadczone trzech dokumentów sądowych (pozew o zapłatę, pełnomocnictwo, pouczenie), które zostały sporządzone przez jednego tłumacza (łącznie 17 stron),
- tłumaczenie poświadczone dziewięciu dokumentów urzędowych (trzy zaświadczenia o zasiłkach, skrócony odpis aktu urodzenia, skrócony odpis aktu małżeństwa, dwa potwierdzenia zameldowania na pobyt stały, zaświadczenie o zatrudnieniu, zaświadczenie o uczęszczaniu do szkoły), które zostały sporządzone przez czterech różnych tłumaczy (łącznie 11 stron).

Spośród zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego, które zostały opisane w paragrafach 28 do 69 KZTP, na podstawie przeanalizowanych tłumaczeń można wskazać na następujące problemy zwrotnego tłumaczenia poświadczonego: problemy związane z ustawowymi i fakultatywnymi elementami tłumaczenia poświadczonego, adnotacjami i uwagami tłumacza, tłumaczeniem nazw własnych, skrótów i skrótowców oraz błędami w tłumaczeniu.

²⁶ <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zasady-wykonywania-zawodu-tlumacza-przysieglego> [dostęp 15.03.2022]

²⁷ <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/literatura> [dostęp 15.03.2022].

²⁸ Por. a) Kubacki Artur Dariusz. *O problemach tłumaczenia poświadczonego polskich dokumentów szkolnych*. (W:) *Comparative Legilinguistics*, Vol. 9/2012, s. 79–101; b) Zieliński Lech. *Egzamin na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych*. (W:) *Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu*, 6/2011, s. 117–130.

3.1. Elementy tłumaczenia poświadczonego

Ze względu na ustawowo określone cechy tłumaczenia poświadczonego przeanalizowane translaty zawierały dodatkowe elementy do przetłumaczenia i opisanego, którymi nie cechują się teksty źródłowe rozumiane jako dokumenty pierwotne. Wśród nich należy wskazać na odcisk pieczęci tłumacza przysięgłego, formułę poświadczającą zawierającą informację o wykonanej czynności tłumacza przysięgłego, kierunku tłumaczenia oraz formie tłumaczonego dokumentu, numer pozycji z repertorium, jak i podpis tłumacza. Wszystkie tłumaczenia poświadczone opatrzone były również datą i miejscem wykonania tłumaczenia. W niektórych przekładach dodatkowo wystąpiły także takie elementy jak nagłówek z danymi tłumacza oraz odcisk dodatkowej pieczęci tłumacza, a w dokumentacji sądowej jeden z tłumaczy wstawił linię poziomą na każdej ze stron, w celu oznaczenia końca tekstu tłumaczenia. Występowanie powyższych elementów tłumaczenia nie powinno sprawiać tłumaczom większych problemów, związane jest jednak z dodatkowym nakładem czasu pracy. Elementy, takie jak odciski pieczęci i pieczętek czy podpis tłumacza, należy potraktować w taki sam sposób, jak w przypadku tłumaczenia dokumentów źródłowych, a więc stosując adnotacje zgodnie z § 30 KZTP. Cechą szczególną zwrotnego tłumaczenia poświadczonego jest natomiast konieczność umieszczenia informacji w adnotacji tłumacza odnośnie tego, że do tłumaczenia przedłożono tłumaczenie poświadczone, z podaniem języka źródłowego tego tłumaczenia oraz imienia i nazwiska tłumacza, który sporządził to tłumaczenie poświadczone.

3.2. Adnotacje i uwagi tłumacza

Zgodnie z § 30 KZTP związane uwagi i adnotacje tłumacza należy zapisać kursywą w nawiasach kwadratowych. Adnotacje służą do przekazywania informacji o elementach dokumentu, podczas gdy uwagi stanowią poglądy tłumacza, które odnoszą się np. do elementów dokumentu, lub przekazują informacje niezbędne do zrozumienia tekstu.

W przeanalizowanych tłumaczeniach tłumacze zapisali swoje uwagi/adnotacje w różny sposób:

(1) Konsekwentnie:

- (a) zapis kursywą w nawiasach kwadratowych, np. [*Stempel*] z podaniem informacji o sposobie zapisywania uwag/adnotacji tłumacza;
- (b) zapis w nawiasach kwadratowych (bez wyróżnienia kursywą), np. [unlesbare Unterschrift] bez podania informacji o sposobie zapisywania uwag/adnotacji tłumacza;
- (c) zapis w tekście tłumaczenia bez użycia nawiasów i kursywy, np. Stempel: Stellvertreter des Gemeindezentrums²⁹, bez podania informacji o sposobie zapisywania uwag/adnotacji tłumacza.

²⁹ Tak w oryginale, poprawnie *Gemeindezentrums*.

(2) Niekonsekwentnie:

- (a) zapis kursywą w nawiasach okrągłych i w ukośnikach, np. (e.h. Unterschrift, unleserlich), a następnie /Langstempel:/, przy czym tłumacz umieścił informację za pierwszym razem o tym, że uwagi/adnotacje zapisano kursywą w nawiasach okrągłych, po czym jednak stosował dwojaki zapis;
- (b) zapis kursywą bez nawiasów, np. Die Übersetzung vom Original der Urkunde angefertigt, a następnie kursywą w nawiasach kwadratowych, np. [In eckigen Klammern: Bemerkungen bzw. Erläuterungen der Übersetzerin], po czym w nawiasach kwadratowych bez wyróżnienia kursywą, np. [Längssiegel in Rosa]. W tym przypadku tłumacz podał informację, że będzie zapisywał uwagi/adnotacje w nawiasach kwadratowych, ale w tekście występują trzy różne sposoby ich zapisu.

Warto uwzględnić, że w przypadku sposobu zapisywania uwag/adnotacji tłumacza z przykładu (1c) trudno rozróżnić co jest uwagą/adnotacją tłumacza, a co jest treścią tekstu dokumentu źródłowego. W przypadku zapisu uwag zgodnie z KZTP (1a) oraz w przypadku zapisu z przykładu (1b) czyli w nawiasach kwadratowych, ale bez wyróżnienia kursywą, tłumacz bez problemu może rozróżnić treść tekstu od treści uwag/adnotacji wcześniejszego tłumacza. Jednakże zapis uwag/adnotacji bez jednoznacznej informacji o tym, że w ten sposób tłumacz zapisuje swoje wzmianki, nie musi być jednoznaczny dla innych odbiorców tłumaczenia, którzy nie znają zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego. Co ciekawe, w przypadku zastosowania zasad zapisu uwag/adnotacji zgodnie z KZTP (1a) tłumacz wykonujący zwrotne tłumaczenie poświadczone musi zmierzyć się z dylematem, w jaki sposób rozróżnić w tłumaczeniu zwrotnym uwagi tłumacza tekstu źródłowego od uwag tłumacza wykonującego tłumaczenie zwrotne i czy takie rozróżnienie jest konieczne. W mojej ocenie tłumacz wykonujący tłumaczenie zwrotne powinien zmienić sposób sporządzania swoich uwag/adnotacji i np. zapisać je w nawiasach kwadratowych bez kursywy, mimo iż jest to niezgodne z zasadami zawartymi w KZTP. Inną propozycją jest dopisanie swoich inicjałów przed podaniem każdej uwagi/adnotacji, np. [uwaga M.L.: ...]. W przypadku przedstawionych w pkt 2) niekonsekwentnych sposobów zapisywania uwag i adnotacji w jednym i tym samym dokumencie tłumacz wykonujący tłumaczenie zwrotne może jedynie przypuszczać, że pewnie w taki niejednolity sposób zostały zapisane wzmianki tłumacza. Nasuwa się tylko pytanie, czy niejednolity sposób zapisu uwag/adnotacji przez tłumacza wykonującego tłumaczenie dokumentu źródłowego wymaga objaśnienia przez tłumacza sporządzającego zwrotne tłumaczenie poświadczone, czy raczej należy tylko zachować taki sam sposób zapisu i nie wskazywać na brak konsekwencji wcześniejszego tłumacza. Kolejny dylemat dotyczy tego, w jaki sposób odróżnić w zwrotnym tłumaczeniu poświadczonym własne uwagi i adnotacje od wzmianek tłumacza, który sporządził tłumaczenie dokumentu źródłowego. W mojej ocenie przykładowa uwaga tłumacza wykonującego tłumaczenie zwrotne mogłaby brzmieć następująco:

[uwaga tłumacza: do tłumaczenia przedłożono tłumaczenie poświadczone z języka polskiego na język niemiecki, sporządzone przez tłumacza Jana Kowalskiego.

Tłumacz Jan Kowalski zapisywał swoje uwagi i adnotacje w sposób niejednolity. Dla odróżnienia moje uwagi i adnotacje będą poprzedzone inicjałami M.Ł.]

Rozróżnienie autora uwag/adnotacji wydaje się szczególnie ważne w przypadku zbyt licznych wzmianek lub też zawierających błędy rzeczowe. W przeanalizowanych tłumaczeniach poświadczonych występują adnotacje i uwagi, które według mnie są niepoprawne lub błędne, przykładowo:

(3) Geburtsurkunde Nr. 122321312/2323/12 [*wörtlich: verkürzte Abschrift der Geburtseintragung*],

(4) [Die Originalurkunde ist auf einem Vordruck erstellt].

W przypadku pierwszej uwagi tłumacz przetłumaczył nazwę dokumentu *Odpis skrócony aktu urodzenia*, stosując redukcję jako *Geburtsurkunde (akt urodzenia)*, po czym w uwadze niepotrzebnie podał dosłowne, błędne tłumaczenie tej nazwy (poprawnie: *gekürzte Abschrift der Geburtsurkunde*³⁰). Natomiast w kolejnym przykładzie mamy do czynienia najprawdopodobniej z błędną uwagą tłumacza (tłumaczenie dosłowne: Dokument oryginalny sporządzono na druku/wzorze/formularzu.), która wystąpiła w tłumaczeniu pełnomocnictwa, pouczenia do wezwania sądowego oraz pozwu. O ile w przypadku pełnomocnictwa i ewentualnie pouczenia dla wezwanego można uznać, że uwaga ta może być poprawna, to jednak w przypadku tłumaczenia pozwu, bez wątplenia jest to przeoczenie tłumacza. Trudno sobie wyobrazić, że wielostronicowe pismo, na dodatek zawierające elementy papieru firmowego kancelarii adwokackiej, zostało sporządzone na formularzu pozwu.

3.3. Nazwy własne

Zgodnie z § 47 KZTP „Nazwy urzędów, organizacji lub instytucji można tłumaczyć, a wersję w języku źródłowym podać w nawiasie w tekście tłumaczenia.”³¹ W przeanalizowanych tłumaczeniach nazwy własne występują wyłącznie w formie tłumaczenia bez podania ich oryginalnego brzmienia, a więc tłumacze nie zastosowali się do powyższego zalecenia. Pierwszym dylematem tłumacza wykonującego tłumaczenie zwrotne jest określenie sposobu postępowania z tymi translatami, gdyż w KZTP nie znajdziemy zaleceń w tym zakresie. Tłumacz przysięgły zapewne będzie w stanie rozpoznać, że w danym przypadku jest to tłumaczenie nazwy, a nie jej wersja oryginalna. Powstaje jednak pytanie, co tłumacz powinien zrobić z przekładem nazwy własnej. Czy wystarczy, że go przepisze czy może powinien opatrzyć go uwagą, że w takiej formie występuje w tekście tłumaczenia. A może jednak powinien spróbować odtworzyć wersję oryginalną danej nazwy, a zaproponowane tłumaczenie podać w uwadze? Jeżeli podejmiemy decyzję o podjęciu próby odtworzenia polskiej wersji nazwy, to mogą wystąpić kolejne dylematy, co wykazała przeprowadzona analiza.

³⁰ Por. Artur Dariusz Kubacki. *Problemy terminologiczne w tłumaczeniu uwierzytelnionym polskich i niemieckich dokumentów USC*. (W:) J. Dybiec-Gajer, M. Piotrowska (red.), *Przekład – teorie, terminy, terminologia*. Kraków 2012, s. 154.

³¹ TEPIS 2019, op.cit.

Nazwy występujące w korpusie można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej grupy należą nazwy własne, których tłumaczenia umożliwiają identyfikację danej instytucji:

- (5) *Amtsgericht Szczecin-Centrum in Szczecin*,
- (6) *Grundschule namens Mieczysław Wieczorek in Olszana*,
- (7) *Krankenhaus in Limanowa, namens Milosierdzie Boże*.

Przekład nazwy z przykładu (5) można bez problemów ponownie przetłumaczyć na język polski jako *Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie*. W przypadku tłumaczeń (6) i (7) pojawia się problem użycia niepoprawnego schematu nominacyjnego, gdyż w niemieckich nazwach szkół i szpitali nazwa patrona nie jest poprzedzona przysłówkiem *namens*, lecz występuje najczęściej w formie przydawki rzeczownej lub członu rzeczownika złożonego.³² Ponadto w przypadku tłumaczenia nazwy szpitala nie da odtworzyć się jego pełnej nazwy, która brzmi *Szpital Powiatowy im. Miłosierdzia Bożego w Limanowej*, ponieważ przekład nie zawiera członu *powiatowy*. Być może w dokumencie źródłowym widniała niepełna nazwa szpitala lub tłumacz zastosował redukcję i pominął ten składnik nazwy.

Drugą grupę tworzą tłumaczenia, których nazwy oryginalne trudno odtworzyć na podstawie zaproponowanych przez tłumaczy przekładów:

- (8) *Medizinische Ambulanz PRAMED*,
- (9) *Private Facharztpraxis für Neurologie Jerzy Bajko*,
- (10) *Entschädigungsstelle des Westpommerschen Entschädigungszentrums*.

W przykładzie (8) tłumacz może mieć wątpliwości, czy rzeczownik *Ambulanz* przetłumaczyć jako *przychodnię*, *poradnię* czy *ambulatorium*, gdyż w dostępnych źródłach internetowych możemy znaleźć wszystkie z powyżej podanych propozycji.³³ Wątpliwości te można jednakże rozwiązać, korzystając z wyszukiwarki internetowej i sprawdzając, czy taka nazwa placówki w danej miejscowości istnieje. W tym przypadku bez problemu możemy zidentyfikować poprawną nazwę: *Przychodnia Medyczna Pramed*. Jednakże nie zawsze jest to możliwe, co obrazuje tłumaczenie (9). Dosłowne tłumaczenie zwrotne tej nazwy mogłoby brzmieć: *Prywatna Specjalistyczna Praktyka Neurologiczna Jerzy Bajko*. Problem polega jednakże na tym, że w internecie nie znajdziemy takiej nazwy, lecz dwie odmienne:

- a) *Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w zakresie Neurologii i Neurochirurgii Jerzy Bajko*,
- b) *Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w zakresie Neurologii Jerzy Bajko*.

Nawet wykorzystując dostępne dane teleadresowe, które zawarte są w tłumaczeniu dokumentu, nie da się jednoznacznie ustalić polskiego brzmienia tej nazwy placówki. Tłumacz wykonujący tłumaczenie zwrotne nie dysponuje wiedzą na ten temat,

³² Por. a) Kubacki Artur Dariusz. *O problemach tłumaczenia poświadczanego polskich dokumentów szkolnych*. (W:) *Comparative Legilinguistics*, Vol. 9/2012, s. 85; b) Łomzik Magdalena. *Strategie i techniki przekładu niemieckojęzycznych nazw placówek medycznych w tłumaczeniu poświadczonym*. Kraków. 2020, s. 176.

³³ Odnośnie do możliwości tłumaczenia rzeczownika *Ambulanz* zob. Łomzik Magdalena 2020, op.cit., s. 239.

czy podana na pieczęcie nazwa jest jedną z nazw funkcjonujących w internecie, a przetłumaczona nazwa odbiega od jej treści wskutek wybranej przez tłumacza techniki tłumaczenia (w tym przypadku redukcji), lub też czy może użyta pieczęć nie zawierała innej nazwy niż nazwa zgłoszona do oficjalnych rejestrów i opublikowana w internecie. W odróżnieniu od translatu (9) w przykładzie (8) mieliśmy do czynienia z wyborem jednego z trzech rozwiązań tłumaczeniowych, w związku z tym próbę zidentyfikowania rzeczywistej nazwy tej placówki można potraktować tak samo jak sprawdzanie w przypadku nazw pospolitych, czy dany ekwiwalent pasuje do kontekstu. Natomiast zaproponowany przez tłumacza przekład (9) znacznie odbiega od znajdujących się w internecie nazw tej placówki i nie można potraktować znalezionych nazw jako pasujących ekwiwalentów, ponieważ w dostępnych źródłach internetowych funkcjonują dwie różne nazwy. Warto także podkreślić, że zadaniem tłumacza przysięgłego wykonującego zwrotne tłumaczenie poświadczone nie jest wyszukiwanie możliwych nazw i odtwarzanie nazwy na podstawie informacji z internetu, gdyż jest on zobowiązany do wiernego tłumaczenia informacji zawartych w przedłożonym mu do tłumaczenia dokumencie.

W przypadku translatu (10), korzystając z dostępnego w tłumaczeniu adresu instytucji, można zidentyfikować polską nazwę, która brzmi *Zachodniopomorskie Centrum Odszkodowań*. Jednakże trudno znaleźć pasujące do kontekstu tłumaczenie rzeczownika *Entschädigungsstelle*, który w translacie ze względu na użycie dopełniacza wskazuje na jednostkę organizacyjną tego centrum. Natomiast zgodnie z przepisami unijnymi rzeczownik *Entschädigungsstelle* to *organ odszkodowawczy*³⁴ czyli instytucja odpowiedzialna za zaspokojenie roszczeń za straty i szkody z tytułu umów ubezpieczenia obowiązkowego dla pojazdów mechanicznych.

3.4. Skróty i skrótowce

W odniesieniu do skrótów i skrótowców należy uwzględnić dwa zapisy z KZTP. § 55 stanowi, że skróty i skrótowce należy przy pierwszym razie ich wystąpienia w tekście rozwinąć i podać w języku docelowym, po czym stosuje się ich odpowiedniki zgodnie z konwencją danego języka. Natomiast zgodnie z § 45 wyrazy o znaczeniu nieznanym tłumaczowi (m.in. skróty i skrótowce) należy przepisać oraz w uwadze tłumacza podać informację, że przytoczono je w języku źródłowym. W przeanalizowanych tłumaczeniach wystąpiły skróty i skrótowce, które nie zostały przetłumaczone i nie zostały opatrzone uwagą tłumacza wskazującą na nieznaną czy wieloznaczność danego skrótowca/skrótu, np. (11) *WD* czy (12) *S. 2x1*. Tłumacz wykonujący tłumaczenie zwrotne musi więc najpierw ustalić, czy są to jakieś skróty z języka niemieckiego, czy może nieznanne skróty z języka polskiego, które nie zostały przetłumaczone. Obydwa pochodzą z zaświadczenia lekarskiego.

³⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności.

Skrótowiec WD odnosi się najprawdopodobniej do wizyty domowej, natomiast S. 2x1 do sposobu stosowania leku, gdyż występuje obok nazwy lekarstwa. Podobnie jak w przypadku przetłumaczonych nazw własnych nasuwa się pytanie, czy tłumacz wykonujący zwrotne tłumaczenie poświadczone powinien odnotować w swoim tłumaczeniu, że w tłumaczeniu dokumentu źródłowego znajdują się nieprzetłumaczone skróty i skrótowce, czy tylko je przepisać.

W tekstach źródłowych wystąpiły również skrótowce numerów identyfikacyjnych takich jak np. (13) *PESEL* czy (14) *REGON*, które tłumacze oddali w tłumaczeniu na język niemiecki przy zastosowaniu różnych technik:

a) tłumaczenie (objaśniające):

PESEL jako *Nummer der persönlichen, elektronisch erfassten Daten*, REGON jako *Statistische Nummer für Unternehmer*,

b) polska nazwa i objaśnienie w tekście:

PESEL jako *Pesel Personalnummer*,
REGON jako *Regon Statistische Nummer*,

c) polska nazwa i objaśnienie w uwadze tłumacza:

REGON jako REGON*

[REGON = Register der Volkswirtschaftsunternehmen].

Bez względu na zastosowaną technikę tłumaczenia i wybór ekwiwalentu, w przypadku polskich numerów identyfikacyjnych, takich jak PESEL, REGON czy NIP, tłumacz sporządzający zwrotne tłumaczenie poświadczone raczej nie powinien mieć problemów z rozpoznaniem, o jaki numer chodzi. Może ewentualnie powstać dylemat, czy w zwrotnym tłumaczeniu poświadczonym należy uwzględnić objaśnienia tłumacza wykonującego tłumaczenie z dokumentu źródłowego, takie jak np. zawarte w pkt. c), czy można je pominąć jako niepotrzebne dla odbiorcy polskojęzycznego. Jednakże w związku z wprowadzaniem nowych numerów identyfikacyjnych może się zdarzyć, że dana propozycja tłumaczeniowa nie będzie dla nas niezrozumiała, mimo iż jesteśmy rodzimymi użytkownikami języka polskiego. Przykładowo obowiązujący w Polsce od 2018 roku numer BDO czyli *numer w Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO)* może nie być znany wszystkim tłumaczom, gdyż dotyczy tylko wybranych przedsiębiorców, a ponadto nie ma jeszcze dobrze utrwalonego ekwiwalentu, tak jak w przypadku powyżej podanych numerów identyfikacyjnych. W związku z tym propozycje tłumaczeniowe, takie jak *Verpackungsregister / Abfallwirtschaftsregister / Produkt- und Verpackungsregister* mogą być trudne do rozszyfrowania. W mojej ocenie najbardziej czytelnym i zrozumiałym sposobem tłumaczenia takich skrótów i skrótowców jest potraktowanie ich jak nazwy własne i podawanie w tłumaczeniu zarówno ich tłumaczenia jak i wersji oryginalnej, przykładowo w następujący sposób: *Produkt- und Verpackungsregister Nr. [BDO]*.

3.5. Błędy w tłumaczeniu

W odniesieniu do niepoprawności językowej oraz rozmaitych błędów w tekście KZTP przewiduje różne zalecenia, w zależności od rodzaju usterki (§ 58 i 59):

- na występowanie oczywistego błędu w tekście można wskazać w formie uwagi z podaniem właściwego zapisu,
- tłumacz może umieścić uwagę o występowaniu (licznych) błędów w tekście i podać ich rodzaj,
- błędów językowych i oczywistych omyłek pisarskich nie oddaje się w tłumaczeniu, jeżeli nie mają wpływu na treść dokumentu,
- błędy literowe i liczbowe w ważnych elementach dokumentu, np. nazwy własne, numery, należy przytoczyć w wersji oryginalnej,
- jeżeli błędy powodują powstanie wątpliwości co do treści tekstu, to należy wskazać na to w formie uwagi.

Wśród błędów występujących w korpusie można wyróżnić błędy, które nie wymagają komentarza tłumacza oraz takie, na które należy wskazać w uwadze tłumacza. Do pierwszej grupy można zaliczyć:

- błędy leksykalne, np. (15) *Ernst der von der Klagerin erlittenen Körperverletzung*,
- błędy literowe, np. (16) *TU Warts*, (17) *Re Regulierungsverfahrens*.

W przypadku powyższych trzech przykładów mamy do czynienia z translatami, które co prawda są błędne, ale nadal zrozumiałe dla tłumacza wykonującego zwrotne tłumaczenie poświadczone. W przykładzie (15) użyto ekwiwalentu niepasującego do kontekstu: *powaga* jako *Ernst* zamiast *Schwere*. Translat (16) zawiera natomiast literówkę w nazwie ubezpieczyciela (poprawnie *TU Warta*), która nie została opatrzona uwagą wskazującą na występowanie błędu w dokumencie źródłowym w języku polskim. Jednakże, ponieważ nazwa ta powtarza się w tym tekście kilka razy i tylko jeden raz została zapisana błędnie, można przyjąć, że jest to błąd, który jest oczywistą pomyłką pisarską i nie ma istotnego znaczenia w kontekście całego dokumentu, i w związku z tym w tłumaczeniu zwrotnym podać tylko poprawnie zapisaną nazwę ubezpieczyciela. Według mnie również w przypadku przykładu (17) można zrezygnować z uwagi i nie powtarzać błędu, który zapewne został popełniony z przeoczenia (powtórzenie sylaby *re*). Wśród błędów, które w mojej opinii wymagają uwagi tłumacza, można wskazać na:

- błędy rzeczowe, np. (18) *psychischer und psychischer Gesundheitszustand*,
- błędy ortograficzne w nazwach własnych, np. (19) *Locknitz*.

W powyższych przykładach tłumacz nie umieścił uwagi o błędach występujących w oryginalnym tekście, więc można domniemywać, że są to błędy popełnione przez tłumacza wskutek przeoczenia. W przykładzie (18) (*stan psychiczny i psychiczny*) mamy do czynienia z ograniczeniem tylko do sfery psychiki pacjenta. Można przypuszczać, że chodziło o *stan psychiczny i fizyczny*, do którego pełnomocnik odwoływał się wielokrotnie w tym samym dokumencie. Natomiast translat (19) zawiera nazwę miejscowości *Löcknitz*, która została zapisana bez znaków diakrytycznych. Zgodnie z KZTP należy podać ją w oryginalnym brzmieniu, gdyż nie ma ona polskiego odpowiednika.

4. Podsumowanie i wnioski

Być może wielu z tłumaczy przysięgłych nigdy nie otrzyma zlecenia na sporządzenie zwrotnego tłumaczenia poświadczonego, jednakże mimo to warto zastanowić się nad tym, w jaki sposób wykonane przez nas tłumaczenie poświadczone może wpłynąć na pracę innych tłumaczy. Na podstawie przeprowadzonej analizy można przyjąć, że sporządzanie zwrotnego tłumaczenia poświadczonego ułatwiają następujące zasady zawarte w KZTP: zasada dotycząca zapisywania uwag i adnotacji tłumacza, postępowania z błędami w tekście źródłowym, z nazwami własnymi oraz skrótami i skrótowcami. Nieprzestrzeganie powyższych zasad przez tłumacza sporządzającego tłumaczenie dokumentu źródłowego może powodować powstanie dylematów u tłumacza wykonującego zwrotne tłumaczenie poświadczone i znacząco wydłużyć czas jego pracy. Przy sporządzaniu zwrotnego tłumaczenia poświadczonego problemów może przysparzać również niekonsekwentne stosowanie zasad. Jednakże ilość problemów zależy nie tylko od przestrzegania czy nieprzestrzegania formalnych zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego, lecz również od jakości tłumaczenia. Mimo iż zwrotne tłumaczenia poświadczone wykonywane są znacznie rzadziej niż tłumaczenia poświadczone tekstów źródłowych, to jednak można byłoby rozważyć uzupełnienie KZTP o zapisy odnoszące się do tego rodzaju tłumaczenia. W mojej ocenie najważniejszymi z nich są zalecenia dotyczące

- zapisu uwag/adnotacji tłumacza wykonującego tłumaczenie zwrotne, w celu jednoznacznego odróżnienia ich autora,
- postępowania w przypadku niekonsekwentnego stosowania zasad tłumaczenia poświadczonego przez tłumacza wykonującego tłumaczenie dokumentu źródłowego,
- postępowania z przetłumaczonymi nazwami własnymi, które nie zostały przytoczone w oryginalnym brzmieniu,
- postępowania z uwagami tłumacza wykonującego tłumaczenie dokumentu źródłowego, które stanowią objaśnienia dla odbiorcy obcojęzycznego, ale nie są potrzebne dla odbiorcy polskojęzycznego.

Oczywiście powyższe uzupełnienia KZTP stanowią jedynie moje propozycje, które mają na celu ułatwienie pracy tłumacza i rozwianie ewentualnych wątpliwości. Być może wielu tłumaczy w podobnej sytuacji rozwiązało/ będzie rozwiązywało te problemy intuicyjnie i uwzględnianie powyższych zasad w KZTP będzie w ich oczach zbędne. Jednakże takie zapisy mogą okazać się przydatne początkującym tłumaczom i kandydatom na tłumaczy przysięgłych, którzy nie zawsze mają możliwość skonsultowania swoich wątpliwości z doświadczonym tłumaczem przysięgłym.

Bibliografia

Cieślik Bolesław, Danuta Kierzkowska, Anna Michalska, Dorota Staniszevska-Kowalak i Jacek Zieliński (2018). *Tłumacz przysięgły, status prawny i zawodowy*. Warszawa.

- Czyżewska Marta (2016). *Norma a uzus w procesie profesjonalizacji tłumaczy przysięgłych*. (W:) A. Fimiak-Chwiłkowska, B. Walkiewicz, J. Woroch (red.). *Norma a uzus I. Zagadnień przekładu specjalistycznego*. Poznań, s. 71–85.
- Dahlmanns Karsten, Kubacki Artur Dariusz (2014). *Jak sporządzać tłumaczenia poświadczane dokumentów? Przekłady tekstów z „Wyboru polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych” z komentarzem/ Wie fertigt man beglaubigte Übersetzungen von Urkunden an? Kommentierte Übersetzungen zu den Texten aus der „Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen“*. Chrzanów.
- Dąbmska-Prokop Urszula (2000). *Mała encyklopedia przekładoznawstwa*. Częstochowa.
- Dybiec Joanna (2007). *W poszukiwaniu normy? Problematyka kształcenia tłumaczy przysięgłych a kodeks tłumacza*. (W:) Rocznik Przekładoznawczy Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu, 3/4 2007, s. 261–270.
- Dyrektiva Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności.
- Kierzkowska Danuta (red.) (1985). *Vademecum tłumacza przysięgłego*. Warszawa.
- Kierzkowska Danuta (red.) (1991). *Kodeks tłumacza sądowego*. Warszawa.
- Kierzkowska Danuta (red.) (2005). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa.
- Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa.
- Kubacki Artur Dariusz (2012). *Tłumaczenie poświadczane. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa.
- Kubacki Artur Dariusz (2012). *O problemach tłumaczenia poświadczanego polskich dokumentów szkolnych*. (W:) Comparative Legilinguistics, Vol. 9/2012, s. 79–101.
- Kubacki Artur Dariusz (2012). *Problemy terminologiczne w tłumaczeniu uwierzytelnionym polskich i niemieckich dokumentów USC*. (W:) J. Dybiec-Gajer, M. Piotrowska (red.), *Przekład – teorie, terminy, terminologia*. Kraków, s. 151–160.
- Łomzik Magdalena (2019). *Nazwy instytucji w tłumaczeniu poświadczonym – w teorii i praktyce*. (W:) J. Lubocha-Kruglik, O. Małysa, G. Wilk (red.), *Przestrzenie przekładu. T. 3*. Katowice, s. 269–277.
- Łomzik Magdalena (2020). *Strategie i techniki przekładu niemieckojęzycznych nazw placówek medycznych w tłumaczeniu poświadczonym*. Kraków.
- Moczulski Mirosław (2016). *Formuła poświadczająca stosowana przez tłumaczy przysięgłych w Polsce – praktyka i zalecenia a Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego*. (W:) Lingua Legis 24/2016, 23–39.
- Moczulski Mirosław (2017). *Formuła poświadczająca w tłumaczeniu poświadczonym na język obcy w Polsce w świetle norm*. (W:) Lingua Legis 25/2017, s. 9–31.
- Moczulski Mirosław (2018). *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*. (W:) Lingua Legis 26/2018, s. 27–48.
- Sekuła Justyna (2018). *Polskie i niemieckie wytyczne branżowe dotyczące sporządzania tłumaczeń poświadczonych w ujęciu kontrastywnym – implikacje praktyczne dla sporządzania tłumaczeń poświadczonych polskich i niemieckich wyroków sądowych*. (W:) Comparative Legilinguistics, Vol. 35, s. 59–87.

- Solová Regina. *Norma i praktyka w przekładzie tekstów skonwencjonalizowanych. Na materiale tłumaczeń poświadczonych z języka polskiego na język francuski i z języka francuskiego na język polski*. Wrocław.
- TEPIS (2019). *Kodeks zawodowy tłumacz przysięgłego*. <https://tepis.org.pl/wp-content/uploads/Kodeks-zawodowy-t%C5%82umacza-przysie%CC%A8g%C5%82ego.pdf> [dostęp 15.03.2022].
- Tryuk Małgorzata (2006). *Przekład ustny środowiskowy*. Warszawa.
- Ustawa z dnia 25 listopada 2004 o zawodzie tłumacza przysięgłego* (Dz. U. 2004 Nr 273 poz. 2702 z późniejszymi zmianami).
- Wolarska Agata, Kwiatkowska-Faryś Edyta (2016). *Norma a uzus w praktyce pisemnych tłumaczeń poświadczonych*. (W:) A. Fimiak-Chwiłkowska, B. Walkiewicz, J. Woroch (red.). *Norma a uzus I. Z zagadnień przekładu specjalistycznego*. Poznań, s. 137–154.
- Zieliński Lech (2011). *Egzamin na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych*. (W:) *Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu*, nr 6, s. 117–130.

Słowa kluczowe

tłumaczenie poświadczone, tłumaczenie zwrotne, problemy tłumaczeniowe, tłumacz przysięgły

Abstract

(Non)Compliance with The Rules for Preparing Certified Translation and Back Certified Translation

Certified translation represents a particular type of translation which is performed by sworn translators in line with concrete translation rules. The most common case is that sworn translators prepare translations of source documents; however, it might happen that the client will not have a source document, but merely a certified translation thereof. In such case, the translator must reverse the certified translation, which intends to recreate the source document. This article outlines the problems occurring while preparing a back translation, with particular emphasis on the impact of (non)compliance with the rules for preparing certified translation on the translation process.

Keywords

certified translation, back translation, translation problems, sworn translator